

Onderwerp: Decembercirculaire 2016 Gemeentefonds
BBV nr: 2017/16809

1. Inleiding

De decembercirculaire is de derde circulaire van het jaar over het gemeentefonds. Het karakter van de circulaire is vooral het afwikkelen van de laatste zaken van het uitkeringsjaar 2016. Voor het berekenen van de effecten voor Haarlem zijn tevens de diverse aantallen die gebruikt worden in de maatstaven geactualiseerd, zoals aantallen inwoners, leerlingen, bijstandsontvangers enzovoorts. De effecten van de circulaire worden verwerkt in de jaarrekening 2016 respectievelijk de Kadernota 2017.

Ten opzichte van de septembercirculaire is voor alle jaren sprake van een klein voordeel van € 37.000 voor de algemene middelen, naast wijzigingen ten gunste van domeinen.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de wijzigingen.

Samenvatting *) (bedragen x € 1.000)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Stand septembercirculaire	285.674	277.682	281.768	283.082	283.470	281.852
A. Ontwikkelingen rijksniveau	0	0	0	0	0	0
B. Ontwikkelingen gemeentelijk niveau	37	37	37	38	38	38
C. Taakmutaties voor domeinen	51	45	46	0	0	0
D. Doeluitkeringen voor domeinen	378	740	740	740	740	740
E. Decentralisaties sociaal domein		291				
Totaal verschil	466	1.113	823	778	778	778
Eindstand decembercirculaire	286.140	278.795	282.591	283.860	284.248	282.630
Toename vrijbesteedbare algemene middelen ten opzichte van begroting: A+B	37	37	37	38	38	38

*) Som van bedragen kan afwijken wegens afrondingsverschillen.

2. Besluitpunten college

1. Het college neemt kennis van de decembercirculaire 2016 en de daaruit voor Haarlem voortvloeiende financiële gevolgen.
2. De bijstelling van de financiële uitkomst 2016 wordt verwerkt in de jaarrekening 2016.
3. De bijstelling van de raming voor 2017-2021 wordt verwerkt in de Kadernota 2017.
4. De commissie Bestuur ontvangt de nota ter informatie.

3. Beoogd resultaat

Het actualiseren van de ramingen van de algemene uitkering uit het gemeentefonds voor 2016 en volgende jaren en het aangeven van de gevolgen daarvan voor het financiële beeld van de gemeente Haarlem.

4. Toelichting

4.1 Uitgangspunten

Alle gemeenten samen ontvangen van het rijk per jaar ongeveer € 28 miljard via het gemeentefonds. Dat geld wordt via de algemene uitkering en een aantal doeluitkeringen verdeeld over de gemeenten. Het rijk maakt de verdeling bekend via meerdere circulaire per jaar van het ministerie van Binnenlandse zaken en koninkrijksrelaties. De belangrijkste daarvan zijn de meicirculaire en de septembercirculaire; de decembercirculaire bevat doorgaans vooral technische wijzigingen.

4.2. Analyse gevolgen decembercirculaire 2016

Op basis van de decembercirculaire 2016 is een nieuwe berekening gemaakt van de algemene uitkering voor de jaren 2016 tot en met 2021. In deze analyse wordt deze nieuwe berekening vergeleken met de berekening die is gemaakt op basis van de septembercirculaire 2016. De analyse volgt daarbij de opbouw van de berekening van de algemene uitkering.

4.2.1 Ontwikkelingen rijksniveau

De ontwikkelingen op rijksniveau bestaan uit het effect van wijzigingen in de netto gecorrigeerde rijksuitgaven op de algemene uitkering. Geeft het rijk meer uit, dan ontvangen de gemeenten een hogere algemene uitkering en vice versa. Omdat het rijk met gemeenten heeft afgesproken alleen bij de mei- en septembercirculaire de (verwachte) rijksuitgaven te actualiseren, treedt er nu geen wijziging op in de algemene uitkering.

4.2.3 Ontwikkeling gemeentelijk niveau

De ontwikkelingen op gemeentelijk niveau gaan over de wijzigingen van aantallen, zoals inwoners, huishoudens, lengte van wegen, leerlingen en oppervlakte. Eenmaal per jaar bij het verschijnen van de meicirculaire passen we de hoeveelheden aan waarop de berekening van de algemene uitkering is gebaseerd. Dan kan namelijk gebruik worden gemaakt van de standen per 1 januari in de bronbestanden van de diverse gegevens. Daarom is nu geen sprake van financiële verschillen als gevolg van gewijzigde aantallen.

Vanaf 2016 worden de aantallen personen die onder de WSW vallen volgens een gewijzigde definitie geteld door het rijk. Voor Haarlem heeft deze definitiewijziging een voordelig effect, waar geen wijziging in het beleid of uitvoering aan verbonden is. Daarom komt dit voordeel ten gunste van de algemene middelen.

(bedragen x € 1.000)	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Ontwikkeling uitkeringsbasis						
Hoeveelheidsverschillen	0	0	0	0	0	0
WSW gewijzigde aantallen door nieuwe meetmethode	37	37	37	38	38	38
Totaal	37	37	37	38	38	38

4.2.4 Taakmutaties voor domeinen

De septembercirculaire bevat twee taakmutaties voor domeinen waarvan de gelden via de verdeelmaatstaven van de algemene uitkeringen worden uitgekeerd.

Implementatie van de richtlijn Energy Efficiency Directive (EED)

Gemeenten zijn vanaf 2015 als bevoegd gezag verantwoordelijk voor het toezicht op de vierjaarlijkse uitvoering van energie-audits door grote ondernemingen. Deze verplichting vloeit voort uit de implementatie van de richtlijn Energy Efficiency Directive (EED). Voor de uitvoeringslasten van deze extra toezichtstaak worden gemeenten gecompenseerd. In 2016 ontvangt Haarlem € 51.000 voor de effecten die zich uitstrekken over 2016 en 2017. In 2017 worden de regeling geëvalueerd. Op basis van deze evaluatie worden afspraken gemaakt voor 2018 en verder. De Omgevingsdienst IJmond voert de bijbehorende taken voor Haarlem uit; de daarmee gepaard gaande kosten zijn (nagenoeg) gelijk aan de compensatie van het rijk en zijn door de Omgevingsdienst inmiddels bij de gemeente gedeclareerd.

Armoedebestrijding onder ouderen

In 2017 en 2018 ontvangt Haarlem extra geld voor armoedebestrijding onder ouderen met een bijstandsuitkering. Het kabinet wil daarmee meer financiële ruimte aan gemeenten geven om ouderen in moeilijke situaties te kunnen helpen. Er is daarbij vooral gedacht aan bijzondere bijstand voor gepensioneerden zonder volledige AOW. Deze groep kan via de Sociale Verzekeringsbank weliswaar een beroep doen op algemene bijstand in de vorm van Aanvullende Inkomensondersteuning voor Ouderen (AIO), maar is op de gemeente aangewezen in situaties waarin bijzondere bijstand nodig kan zijn. We hebben in Haarlem de afgelopen twee jaar fors meer ouderen bereikt met de minimaregelingen. In 2014 waren dat er 554 en eind 2016 is dit toegenomen tot 1.089. Deze ouderen doen met name een beroep op de regelingen voor zorgkosten. Ondanks deze toename weten we dat we nog niet iedereen bereiken, hieraan wordt hard gewerkt. De verwachting is dat het bereik het komende jaar verder zal toenemen. Momenteel worden de totale budgetten van bijzondere bijstand en minimaregelingen volledig benut. Het extra geld van het rijk is daarom nodig om het toenemend bereik van ouderen te kunnen betalen.

De bedragen in onderstaande tabel leiden tot een hogere algemene uitkering, maar vanwege de eraan gekoppelde bestemming leiden ze niet tot een verhoging van de vrijbesteedbare algemene middelen.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Taakmutaties						
Implementatie richtlijn EED	51					
Armoedebestrijding onder ouderen		45	46			
Totaal	51	45	46	0	0	0

4.2.5 Doeluitkeringen voor domeinen

De algemene uitkering wordt van oudsher hoofdzakelijk gebruikt om het gemeentefonds over alle gemeenten te verdelen volgens dezelfde maatstaven. Daarnaast wordt de algemene uitkering tegenwoordig gebruikt om individuele gemeenten of groepen van gemeenten een uitkering te verstrekken voor een bepaald doel. Gemeenten zijn formeel-juridisch vrij om dat geld aan dat doel te besteden of ergens anders aan uit te geven. De reden dat het rijk dit doet is dat op deze manier gemeenten geen verantwoording aan het rijk hoeven af te leggen over de besteding van de ontvangen gelden; ze vallen immers onder de algemene uitkering. Dit in tegenstelling tot gelden die via specifieke uitkeringen door het rijk worden verstrekt. Het rijk vertrouwt erop dat gemeenten de ontvangen gelden in lijn met het doel zullen uitgeven. Ten opzichte van de septembercirculaire is sprake van de volgende wijzigingen.

Verhoogde asielinstroom

Gemeenten ontvangen een bedrag voor elke geplaatste vergunninghouder: €2.848,84 voor het partieel effect¹ en €1.581,40 voor participatie en integratie. In de septembercirculaire heeft Haarlem reeds € 748.000 voor 169 in de periode januari tot en met juni geplaatste personen ontvangen. In de decembercirculaire komt daar € 328.000 bij voor 74 geplaatste personen in de periode juli tot en met oktober. Dit bedrag wordt gereserveerd voor lopende en toekomstige kosten voor de vestiging van asielzoekers. In de meicirculaire 2017 informeert het rijk de gemeenten hoeveel zij ontvangen voor de geplaatste personen in de maanden november en december.

Innovatieve aanpak energiebesparing

Haarlem is een van de 20 gemeenten die als trekker in hun regio in 2016 elk een bijdrage van € 50.000 ontvangen voor de uitvoering van regionale innovatieve aanpakken gericht op energiebesparing in de particuliere woningvoorraad. Het doel is om de verduurzaming van deze woningvoorraad op te schalen en te versnellen, met energieneutraliteit minimaal als stip op de horizon. Dit gebeurt in regionale coalities van gemeenten, bedrijven en andere stakeholders. De regio's die in aanmerking komen voor een bijdrage hebben - als onderdeel van het VNG-programma Innovatieve aanpakken rondom energiebesparing - één of meerdere regionale aanpakken voorgesteld die door een onafhankelijke commissie zijn getoetst en goedgekeurd. Voor de regio IJmond/ Zuid-Kennemerland heeft Haarlem een aanvraag gedaan voor de innovatieve aanpak 'Eerst aanpakken, dan opschalen'.

Impuls Brede scholen combinatiefuncties

De impuls Brede scholen combinatiefuncties wordt voor alle gemeenten die er voor in aanmerking komen iets naar beneden bijgesteld, omdat er meer aanvragen zijn dan het rijksbudget toelaat. Voor Haarlem betekent dit een vermindering van € 4.000, waardoor de impuls uitkomt op € 527.000.

¹ Het partieel effect is de stijging van het gemeentefonds als gevolg van de toename van de rijksuitgaven aan eerstejaarsopvang.

Armoedebestrijding kinderen

Landelijk is structureel € 100 miljoen beschikbaar voor de bestrijding van de gevolgen van armoede onder kinderen. Hiervan wordt € 85 miljoen aan gemeenten beschikbaar gesteld. De verdeling gebeurt op basis van gegevens van het CBS over kinderen met een kans op armoede. Voor uitkeringsjaar 2017 is de verdeling gebaseerd op gegevens over het jaar 2013. Jaarlijks actualiseert het CBS de gegevens en wordt vervolgens in de meicirculaire het bedrag per gemeente geactualiseerd voor de komende jaren. Haarlem ontvangt vanaf 2017 € 744.000, maar daar kan enige schommeling in optreden vanwege de jaarlijkse actualisatie. Er volgt een afzonderlijk voorstel over de besteding van het extra budget.

De bedragen in onderstaande tabel zijn extra inkomsten die ten gunste komen van de betreffende beleidsvelden en daarom niet leiden tot een verhoging van de vrijbesteedbare algemene middelen.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	2016	2017	2018	2019	2020	2021
IU/DU/SU						
Verhoogde asielinstroom - partieel effect	211					
Verhoogde asielinstroom - participatie en integratie	117					
Innovatieve aanpak energiebesparing	50					
Impuls brede scholen combinatiefuncties		-4	-4	-4	-4	-4
Armoedebestrijding kinderen		744	744	744	744	744
Totaal	378	740	740	740	740	740

4.2.6 Decentralisaties ten laste van domeinen

De financiering van de vier decentralisaties in het sociaal domein verloopt via een integratie-uitkering. In onderstaand overzicht is voor 2016 het bedrag dat Haarlem per onderdeel ontvangt opgenomen en voor elk jaar de afwijking ten opzichte van de septembercirculaire. Na de tabel volgt een toelichting op de oorzaken van de wijzigingen.

Aflopen overgangsrecht Wlz-indiceerbaren

Het aflopen van het overgangsrecht voor Wlz-indiceerbaren per medio 2017 betekent meer kosten voor gemeenten. Daar ontvangen de gemeenten extra geld voor, dat in 2017 nog specifiek over gemeenten wordt verdeeld. Vanaf 2018 gebeurt dit via het objectieve verdeelmodel dat dan in gaat. Daarom zijn in deze circulaire alleen de bedragen voor 2017 opgenomen voor respectievelijk WMO en Jeugd. Bij de onderdelen Beschermd wonen en de Participatiewet treden geen wijzigingen op in de decembercirculaire.

<i>(bedragen x € 1.000)</i>	Omvang	2016	2017	2018	2019	2020	2021
4 D's in het sociaal domein							
WMO	17.806		18				
Beschermd wonen	36.584						
Jeugd	31.374		273				
Participatiewet	4.578						
WSW	17.252						
Totaal:	108.599		291				

5. Bijlage

Bijlage 1: Decembercirculaire 2016

Het college van burgemeester en wethouders,

de secretaris

de burgemeester